

DE OTTER EN BEVER IN DE ONLANDEN

ONTWIKKELINGEN IN 2022

Sonja van der Wijk

Rapport 2023 - 1
Stichting Natuurbelang De Onlanden

Colofon

Foto inzet titelblad: Sonja van der Wijk

Fotoverantwoording:

Foto blz. 4 en 5, Frank Kruk

Foto blz. 6, Virry Schaafsma

Kaart blz. 7, A. van Wijngaarden 1966

Kaart blz. 9, Apple Maps

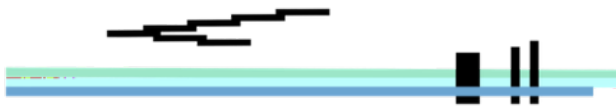
Foto blz. 11, Sjoerd Geelink

Foto blz. 12, Willem Hovinga

Overige foto's: Sonja van der Wijk

© Stichting Natuurbelang De Onlanden 2023.

Dit rapport kwam tot stand in samenwerking met de beheereenheden van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Groninger Landschap in De Onlanden. Overnemen van gegevens uit deze uitgave is vrij, mits onder vermelding van de bron. Overnemen van foto's is niet toegestaan zonder toestemming van de auteurs. Alle contacten graag via info@deonlanden.nl.

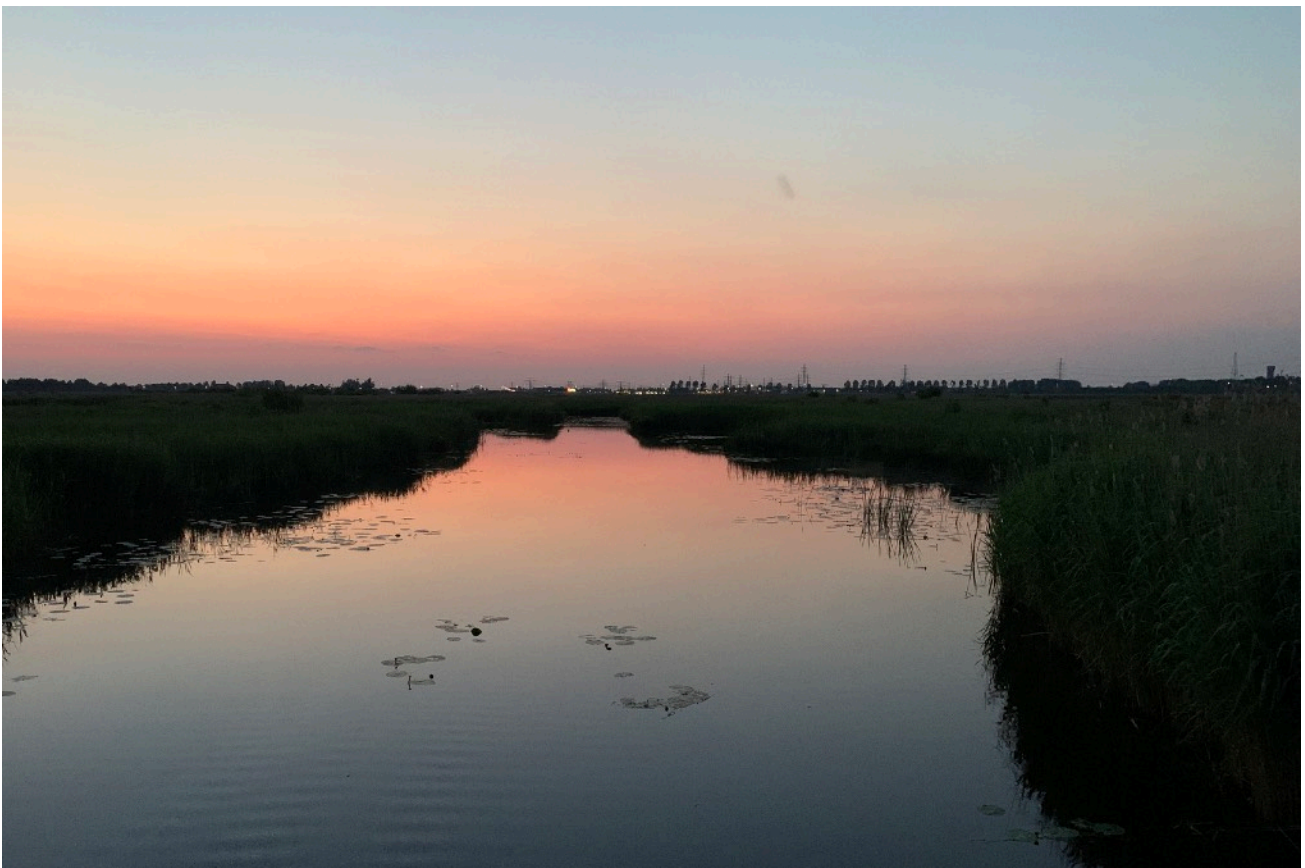
stichting Natuurbelang
De Onlanden

INLEIDING

Dit is het eerste rapport waarin we naast de ontwikkeling van de otter ook de ontwikkeling van een tweede groot 'water' zoogdier behandelen, de bever. Want naast de otter, leeft sinds het najaar van 2020 een bever in De Onlanden. Ondertussen zijn het er twee en is hun aanwezigheid duidelijk zichtbaar. Door middel van verschillende monitoring methoden en zichtwaarnemingen hebben we kunnen vaststellen hoe het met de dieren gaat.

De Onlanden is een gebied in beweging. Er zijn talloze ontwikkelingen rondom het natuurgebied, zoals de groei van de woonwijk Ter Borch, de verdere uitbreiding van het industrieterrein Westpoort met onder andere een nieuw distributiecentrum boven de A7 en de aanleg van een nieuw industrieterrein bij de P&R Hoogkerk. Daarnaast wordt er hard gewerkt aan de optimalisatie van de waterberging in De Onlanden, een project dat een behoorlijke invloed zal hebben op het gebied. Met name het aanleggen van kades en mechanische stuwen kan nadelige gevolgen hebben voor het leefgebied van de otter en bever.

Eenzijds zie je fantastische dingen gebeuren in het gebied, zoals hoe De Onlanden een brongebied voor de verspreiding van de otter is geworden met een stabiele populatie otters. De succesvolle terugkeer van de bever en de toename van vogels duiden erop dat het een zeer rijk natuurgebied is. Anderzijds merk je dat De Onlanden steeds meer ingesloten komt te liggen tussen de bebouwing die van alle kanten de grenzen van het natuurgebied opzoekt. Met name versterking van de rust en lichtvervuiling zijn hierbij aan de orde. De toekomst zal uitwijzen wat de gevolgen zijn voor de natuur. Wij richten ons nu eerst op de otter en de bever.

Uitzicht vanaf het Hoge bruggetje voordat het Aldi distributiecentrum werd gebouwd.

RESULTATEN OTTER EN BEVER MONITORING 2022

DE OTTER

Omdat ottersporen beter te vinden zijn naarmate het kouder wordt, beginnen we de ottermonitoring pas in het najaar, op het moment dat de ottermonitoring voor het NEM (netwerk ecologische monitoring) ook begint. De populatie is stabiel en wordt geschat op een aantal van 12 tot 15 dieren.

Methodes

Er wordt jaarrond gemonitord met wildcamera's, maar in het voorjaar en zomer minder intensief. Het genoemde aantal jongen in dit rapport zijn de jongen die gezien zijn op de wildcamera's op bepaalde vaste plekken. Er zijn een aantal toplocaties in De Onlanden waar regelmatig otters passeren. Door ieder jaar in het otterseizoen (van oktober t/m maart) op die locaties te monitoren met wildcamera's, krijgen we een indicatie van het aantal geboren jongen. Doordat we in het voorjaar en de zomer minder intensief hebben gemonitord valt het aantal jongen lager uit dan de jaren voor 2020. Dit betekent niet dat er minder jongen geboren worden maar de methode van monitoren is veranderd.

Resultaten

De eerste jongen stonden op de Wildcamera van Virry Schaafsma in het zuidwesten van De Onlanden. Ze had prachtige daglichtopnames van een vrouwtje met twee jongen van ongeveer drie maanden oud.

Otter vrouwtje met groot jong in het Eelderdiep.

Een tweede, al behoorlijk fors jong, werd in november op beeld gevangen in het noorden van het gebied. In december zagen we een vrouwtje met een jong in het Eelderdiep.

Dit seizoen is er door Frank Kruk intensief gemonitord in het Elsburger Onland. Dit is een bosrijk privéterrein met prachtige natte natuur, dat tussen De Onlanden en het Paterswoldsemeer ligt.

In februari had Frank mooie beelden van een vrouwtje met twee jongen. Deze jongen waren al zo groot dat ze nauwelijks te onderscheiden waren van de moeder.

Op de valreep werden er toch nog twee jongen gezien in het noordwestelijke deel van De Onlanden, dat de otters lang vermeden leken te hebben vanwege het beheer dat er plaats heeft gevonden. Hierover later meer.

Dit seizoen hebben we dus zes jongen geteld op de toplocaties, plus de twee in het Elsburger Onland. Dit aantal komt overeen met het gemiddelde aantal jongen dat er in eerdere jaren gezien werd in deze delen van De Onlanden.

Drie otters op de vaste eetplek van een bever.

Een bijzondere uitkomst van deze monitoring is dat er in het noordwestelijke deel van De Onlanden lange tijd geen jongen te zien waren. Dit is erg opvallend aangezien dit in eerdere jaren een toplocatie was. Een voor de hand liggende oorzaak voor het zo lang ontbreken van jongen in dit gebied is het schonen van een sloot in de Bolmert. Deze sloot functioneerde als een ingang van het gebied, maar er is rigouresus geschoond. Het riet is er met wortel en al verwijderd, waardoor er geen enkele dekking meer was voor dieren. Het lijkt erop dat de otter daardoor deze sloot is gaan mijden. Overigens lieten ook waterrallen en waterhoentjes zich hier na het schonen niet meer zien.

Dat het schonen van een sloot zulke negatieve gevolgen heeft voor de dieren die in het gebied leven kan niet de bedoeling zijn. We gaan hierover in gesprek met de terreinbeheerder om dit in de toekomst te voorkomen.

Naast het monitoren met wildcamera's gaan we ook het veld in om sporen van otters en bevers te zoeken om zo een goed beeld te krijgen van hoe ze door het gebied bewegen. Ook hiervoor is het najaar en de winter uitermate geschikt. Er zijn dan meer ottersporen te vinden, omdat otters langer actief zijn als het langer donker is. Daarnaast spelen hormonen een grote rol: de mannetjes gaan in het najaar op zoek naar vrouwtjes en otters leggen in deze periode meer 'boodschappen' neer. Otters kunnen het hele jaar door jongen krijgen, maar in Nederland worden de jongen over het algemeen in het voorjaar en het begin van de zomer geboren. Het najaar is dus een belangrijke periode voor de voorplanting en otters kunnen dan hele afstanden afleggen. Dit jaar vonden we op alle vaste plekken ottersporen wat betekent dat het gebied net zo intensief gebruikt wordt als de voorgaande jaren.

DE OTTER EN BEVER IN HET ELSBURGER ONLAND

Tekst en beeld: Frank Kruk

“Na een stoomcursus van Wim van Boekel, aan Jaap de Boer en mij, worden sinds 2016 de otteractiviteiten in het Elsburger Onland door ons in de gaten gehouden. We zijn daar als vrijwilligers toezichthouder en maken zodoende bijna wekelijks een rondje door het gebied. Dat het Elsburger Onland een natuurlijke verbingszone is tussen de Onlanden en het Paterswoldsemeer blijkt uit het feit dat we door het hele gebied spraints aantreffen. Met ingang van dit seizoen draait het gebied ook mee in het NEM monitoringsprogramma van de Zoogdiervereniging.

Waar we in de loop der jaren op hoopten, werd werkelijkheid in april 2022: de eerste knaagsporen van een bever in het Elsburger Onland. Ik was hier al alert op, omdat ik begin februari rond het Paterswoldsemeer al steeds meer knaagsporen aantrof. In de loop van de maanden kwamen er steeds meer knaagsporen bij en in juni is de bever voor het eerst live gezien.

In de droge zomer troffen we veel loopsporen in de modder aan en in september twee ingestorte gangen, in een van de grasvelden aan het water. Vanaf Augustus staat een bever ook regelmatig op de wildcamera.

De knaagsporen vinden we nu door het hele gebied. Verder is er ook duidelijk een connectie met het Paterswoldsemeer. De opgang richting de Groningerweg en het meer is niet te missen. Daar is wel een verschrikkelijk hekwerk met maar één punt waar een bever er onderdoor kan, maar dat heeft deze bever gevonden. Hoogstwaarschijnlijk is het anders gegaan en is het een bever uit het Paterswoldsemeer die een nieuw leefgebied zoekt.

Rond het Paterswoldsemeer gaat het goed met de bever en zijn er bouwactiviteiten aan twee burchten. Hopelijk kan het Elsburger Onland de “beververbinding” gaan vormen naar de Onlanden, zodat deze niet alleen vanuit het zuiden, maar ook vanuit het oosten gevonden kan gaan worden. Door een moerasbos zwemmen lijkt mij leuker dan door een kanaaltje met een sluis en betonnen beschoeiing. Maar ja, ik ben geen bever.”

DE BEVER

Beversporen zijn een stuk makkelijker te vinden als de bomen en struiken hun blad verliezen. Daarnaast gaan bevers in het najaar over op het eten van houtige gewassen. Dan leggen ze

wintervoorraden aan en bouwen fanatieker aan hun burcht. Daardoor zijn de vraatsporen in het gebied een stuk talrijker en is het makkelijker de bever te volgen.

Op deze manier konden we vanaf het najaar van 2020 heel mooi in kaart brengen in welke delen van De Onlanden de bever was geweest. Ondertussen heeft het dier het hele gebied verkend en vinden we in bijna alle uithoeken van De Onlanden sporen. Waar we in het begin soms goed moest kijken om minimale knaagsporen te vinden, zien we nu compleet omgeknaagde bomen. Op dit moment is er één bewoonde beverburcht waar de bever zich duidelijk thuis voelt.

Omdat bevers niet van elkaar te onderscheiden zijn op het oog (met uitzondering van de zoogperiode kan alleen via een lichamelijk onderzoek vastgesteld worden of het om een mannetje of vrouwtje gaat) en we telkens maar één bever tegelijk op de wildcamera zagen, hebben we het vermoeden dat er tot september 2022 maar één bever actief was.

Op 23 september is een bever herplaatst in de omgeving Peizerdiep. Deze bever was gevangen in de zogenaamde rode zone* uit het beverbeheerplan. Ook van de nieuwe bever is niet bekend of het een man of vrouw is. Echter op 14 november liepen er twee bevers over de burcht. Vermoedelijk is één hiervan de nieuwe bever. Dat geeft hoop op een succesvolle samenwerking.

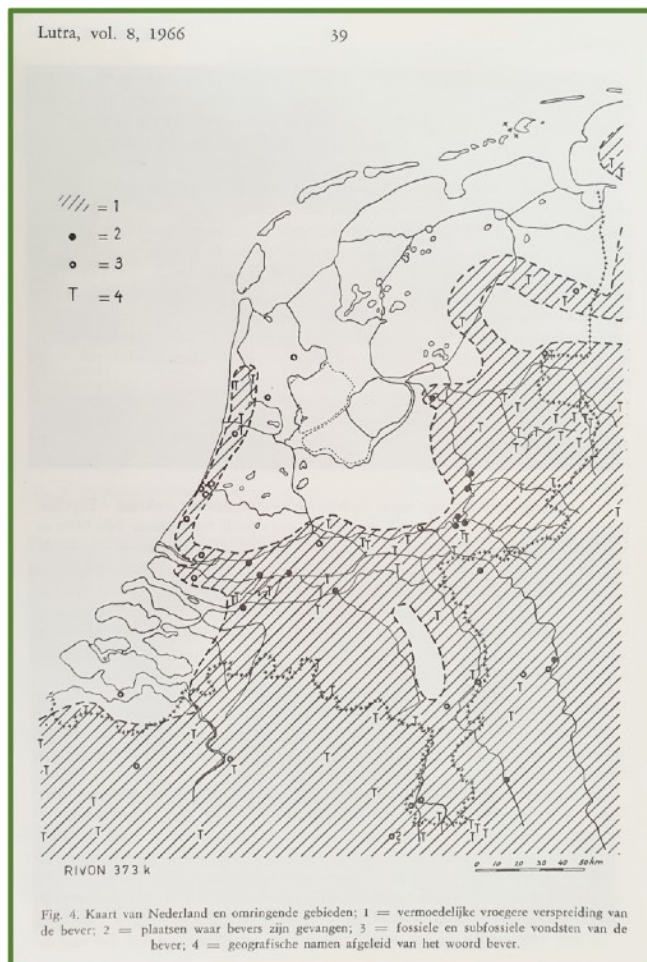

De bevers samen bij de beverburcht.

DE ROL VAN DE BEVER IN DE ONLANDEN

Het is duidelijk dat de bever de hele Onlanden heeft bezocht en nu definitief is teruggekeerd naar zijn historische verspreidingsgebied. Dit gebied omvat een deel van De Onlanden (zie kaart). Echter is niet elk deel van De Onlanden even aantrekkelijk voor het dier. De oevers in het Matsloot gebied en de Blauwvennen zijn begroeid met riet en hebben weinig bomen en struiken. We zien aan de sporen dat de bever hier sporadisch komt. In deze delen is in de zomer voldoende voedsel te vinden, maar in de winter minder en de oevers lijken niet geschikt voor een oeverhol of beverburcht.

Bevers kunnen vele kilometers afleggen binnen een territorium en het is interessant om de komende jaren te zien hoe de bever De Onlanden gaat gebruiken en naar zijn hand gaat zetten.

Vermoedelijk historisch verspreidingsgebied bever.

De bever is een sleutelsoort die afwisseling brengt in het ecosysteem. Oorspronkelijk is de bever een bosbewoner en ons grootste knaagdier zorgt voor openheid in bossen. Hij zorgt voor verandering en variatie in het landschap, zoals het afwisselen van droog en nat, licht en donker, en stilstaand en stromend water. Ook zorgt hij voor variatie in de diepte van het water. Allerlei dieren profiteren van zijn werk, van zoogdieren tot de allerkleinste soorten, omdat de bever het habitat fysiek kan veranderen.

Wat de rol van de bever als eco-ingenieur in De Onlanden zal zijn, zullen we de komende jaren gaan zien. De Onlanden is een open gebied met een gezonde waterhuishouding. Er is geen stromend water, dus het bouwen van dammen om water vast te houden ligt niet binnen de verwachtingen.

Toch zal de bever zeker een belangrijke rol gaan spelen voor veel soorten. De bever is een 'grote grazer' en in de zomer zal hij open en natte plekken creëren in de vegetatie. Ook kunnen we verwachten dat, daar waar interessante bomen wat verder van de oever staan, er beverkanalen zullen gaan ontstaan.

Paadjes die door bevers vaak belopen worden, zullen kleine waterwegen worden. Ook onder water zorgt de bever voor ruigtes en holtes waar allerlei soorten, waaronder de otter, van kunnen profiteren. In de winter zal de bever 'snoeiwerk' gaan verrichten, waardoor verjonging van de bomen optreedt. Als het vriest maakt de bever wakken in het ijs waar otters en ook watervogels zoals de ijsvogel van profiteren.

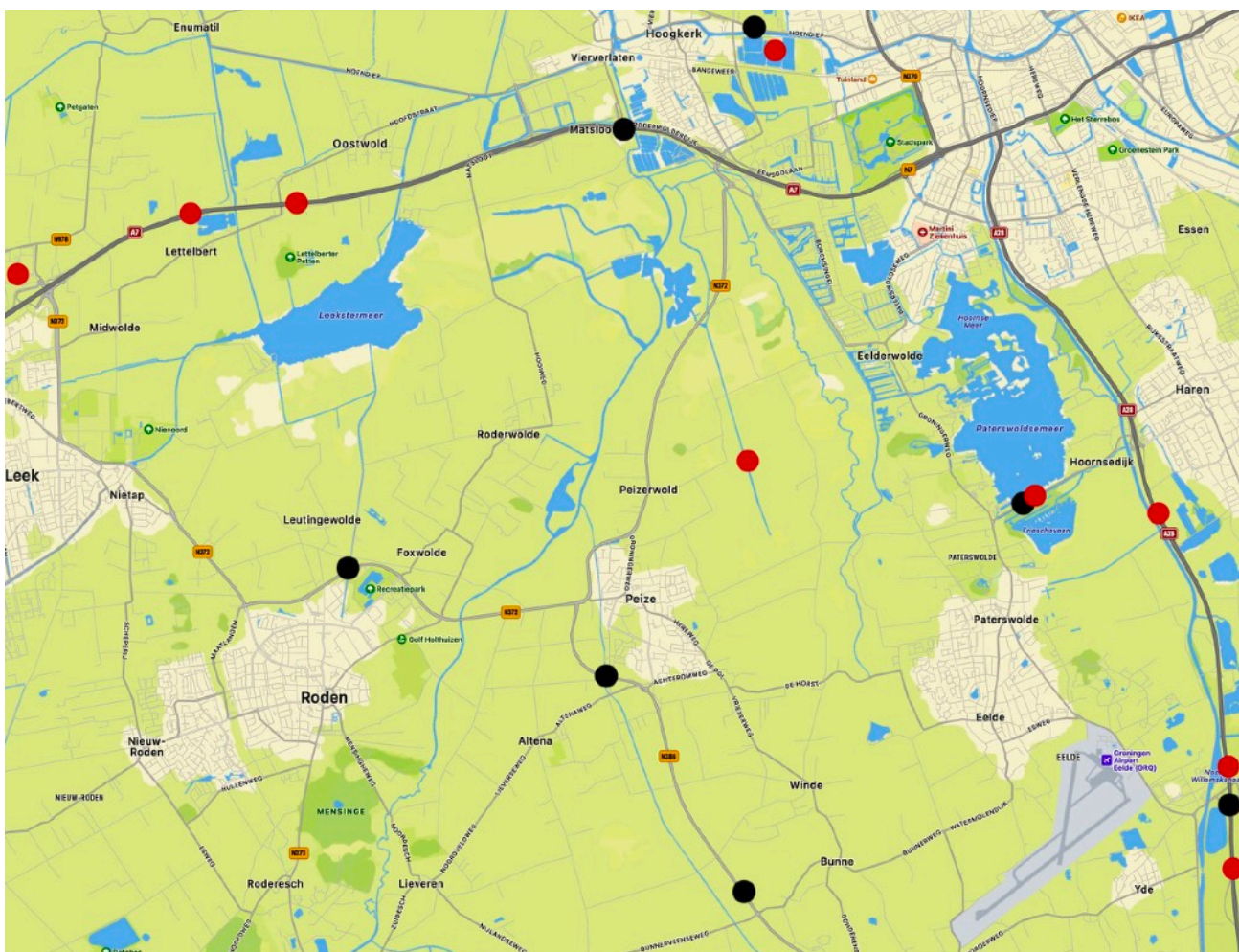
Uit de kluiten gewassen beverkanalen bij het Westerse diep. Hier heeft de bever het landschap aangepast. In de modderige oevers zie je de prenten van vele soorten, waaronder de bunzing.

Een belangrijke vraag is hoeveel ruimte we de bever gaan gunnen. De bever is met beheermaatregelen enigszins te sturen. Gebieden waar opslag blijft staan en bomen beginnen te groeien zijn aantrekkelijk voor de bever. Hoe meer het beheer wordt losgelaten in De Onlanden, hoe meer kansen er zullen ontstaan voor de bever en zijn ecologische ingenieursschap.

VERKEERSSLACHTOFFERS

Ook dit jaar is er weer een aanzienlijk aantal otters omgekomen in het verkeer, het hoogste aantal vanaf het begin van de monitoring in 2015. In totaal zijn er zeven otters doodgereden en zijn er twee otters dood aangetroffen. De redenering 'hoe meer dieren er in een gebied leven, hoe meer er ook omkomen in het verkeer' wordt soms positief vertaald naar 'dan zal het wel goed gaan met de populatie'. Toch is het spijtig dat ieder jaar bijna een derde van de populatie sneuvelt (dit geldt ook in De Onlanden), omdat er nog steeds onvoldoende voorzieningen zijn voor de dieren om veilig te kunnen oversteken.

Het jaar begon met een triest bericht in de Otter-Bever appgroep: op 1 januari werd de eerste dode otter gevonden op de A28, ongeveer 150 meter voor de nieuwe faunapassage. Op 6 maart werd er een dode otter gemeld op de A7 ter hoogte van Lettelbert. Op 13 maart kwam er een bijzondere melding binnen via waarneming.nl over een dode otter die bij de vloeivelden Suikerzijde Groningen gevonden was. Het leek om een jong dier te gaan, maar de doodsoorzaak was niet meer te achterhalen. Op 3 juni kwam wederom een bijzondere waarneming binnen, ditmaal via een vogelteller. Hij had een dode otter gevonden bij de Weeringsbroeken, midden in De Onlanden en stuurde een foto van het dode dier. Omdat het om een merkwaardige vondst midden in het natuurgebied ging, wilden we onderzoeken wat de doodsoorzaak was. Het kadaver was ondertussen helaas verdwenen. Op 2 juli werd een otter vrouwtje doodgereden op de Meerweg en op 8 juni werd wederom een otter op de A7 doodgereden, in de buurt van de Lettelberterpetten. Op 26 september werd er een otter doodgereden op de A28 ter hoogte van Glimmen. Op 26 september kwam er ook een melding binnen van een doodgereden bever op de A28 ter hoogte van De Punt. Eind oktober kwam een melding binnen over een dode otter die gevonden was op het bedrijventerrein De Lage Traan in Leek. Het laatste slachtoffer van het jaar viel op de A28, opnieuw ter hoogte van De Punt.

- Omgekomen otters in 2020 en 2021
- Omgekomen otters in 2022

De meeste van deze otters zijn opgehaald en er is een monster genomen (meestal een stukje tong) voor DNA onderzoek. Van de drie dood gevonden otters is dat helaas niet gelukt.

Na de jarenlange monitoring zijn er een aantal duidelijke en voor de hand liggende knelpunten naar voren gekomen. De A7 tussen Tolbert en Groningen is voor de Onlander otters een groot struikelblok. Hier komen elk jaar een aantal otters om. Ook de A28 van Groningen tot aan De Punt is een enorm knelpunt. Ondanks dat daar meerdere veilige oversteekplaatsen zijn voor de otter (en bever) komen hier ieder jaar meerdere dieren onder een auto.

Otters lopen een groter gevaar om ten einde te komen in het verkeer, omdat zij vaker een weg oversteken dan bevers. Bevers zullen altijd via het water gaan, tenzij het echt niet anders kan. Ze zijn traag en onbeendig op het land, dus ze verkiezen waterwegen. De otter daarentegen legt soms grote afstanden af op het land. Ze markeren hier territoria en verliezen minder warmte buiten het water. Veilige otterpassages onder bruggen hebben altijd loopplanken langs de zijkant, zodat otters daar overheen kunnen lopen. Wel is er enige discussie onder deskundigen of de loopplanken echt wel nodig zijn, omdat otters zeker ook zwemmend door de passages gaan. Zelf zie ik onder bruggen dat wanneer otters het water uitkomen, ze een spraint neerleggen en in de meeste gevallen weer terug het water ingaan en doorzwemmen. Desalniettemin is het erg belangrijk faunapassages regelmatig te controleren. Met name de rasters die de dieren naar de passages leiden moeten worden bijgehouden.

De otter vrouw die werd doodgereden op de Meerweg, wordt naar haar laatste rustplaats gebracht na het afnemen van DNA. We geven de otter terug aan de natuur, na ons falen haar te beschermen.

DAGWAARNEMINGEN VAN OTTERS IN DE ONLANDEN

Ook het afgelopen jaar zijn er weer een aantal waarnemingen binnengekomen van mensen die otters bij daglicht in De Onlanden zagen, al zijn deze wel op twee handen te tellen.

Zelf had ik een bijzondere foto waarneming. Thuis bekeek ik de foto die ik met mijn telelens van beversporen in de verte had gemaakt. Op de foto lijkt een otter te staan die het water uitgaat.

Sjoerd Geelink trof tijdens een veldronde een otter aan bij zijn latrine. De verstoorde otter keek hem even snuivend aan vanuit het riet en dook daarna onder.

“Als één van de otter en bever speurders in De Onlanden was ik op zoek naar spraints. Op een plek waar we regelmatig spraints tegen komen was het nu een echte dump van spraints. Leuk even een foto maken voor de groepsapp. Terwijl ik de mobiel uit mijn zak haal hoor ik op zo'n vijf meter wat beweging in de rietkraag (onder een strook bramen). Plots kwam een otter uit de kant vandaan en deze begon te sissen met de kop mooi vooruit en binnen een tel dook hij het water in. Gelukkig had ik de iPhone nog in mijn hand en kon net boven de watervlucht zijn kop nog zien. Het is een zoekplaatje geworden, maar de natuurbeleving was te gek. Het gebeurt niet vaak dat je otters op zo'n korte afstand ziet, maar deze heb ik in de pocket.”

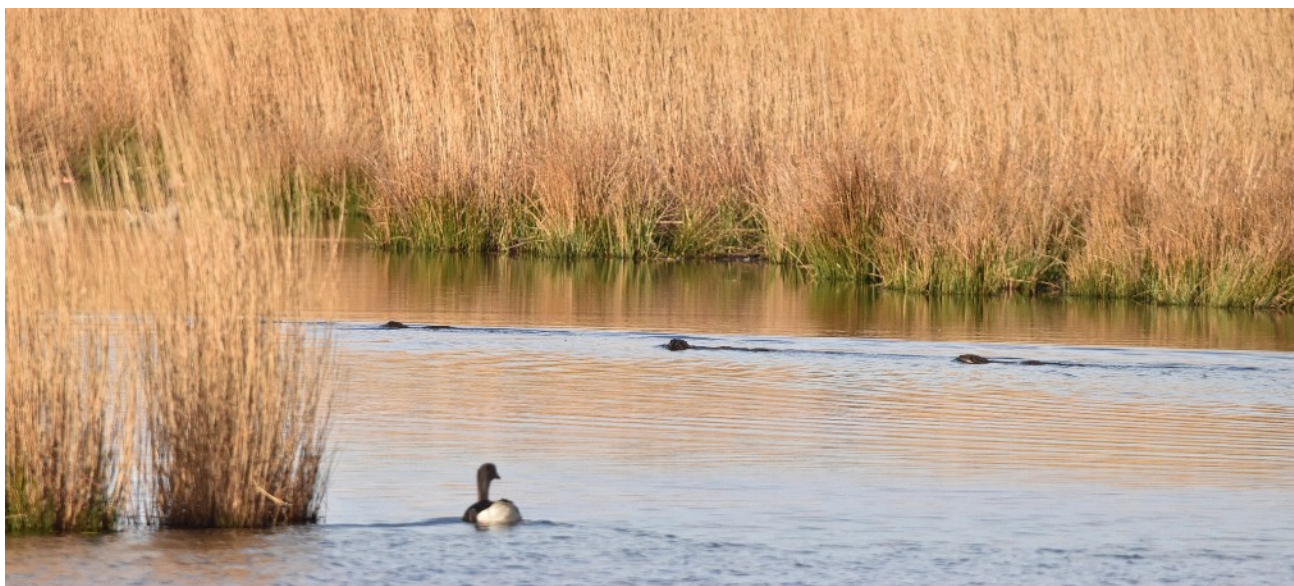

Naast zichtwaarnemingen zijn er ook daglichtopnames gemaakt met de wildcamera's. Een aantal speurders ziet af en toe een otter bij daglicht op de wildcamera en ik monitor op een plek waar regelmatig otters overdag voorbij komen.

Verstoring

Toch valt hierbij wel iets op: zowel de zichtwaarnemingen als de daglichtopnames van de wildcamera's komen uit hetzelfde, noordwestelijke deel van De Onlanden. In met name de Bolmert, het Matslootgebied, de Blauwvennen en rond het Langmameer worden otters overdag gezien. Ze laten zich zelden overdag zien in het oostelijke deel van het gebied: de Peizer- en

Eeldermeden. Op zich is dat niet zo verrassend, aangezien dit het minder stille gedeelte is van De Onlanden. Aangrenzend in het noordoosten is een industrieterrein dat steeds groter wordt met felle verlichting en veel verkeer. In de uitdijende woonwijk Ter Borch zorgen recreatie, een school en sportvelden overdag en 's avonds voor veel rumoer en lichtvervuiling. Het ontmoetingscentrum De Onlanderij zit in dit gedeelte van het gebied en er lopen hier steeds meer honden (los). Dit laat maar weer al te duidelijk zien dat waar de mens erg aanwezig is, de otter zich overdag niet vaak zal laten zien. Behoud van de stille, ontoegankelijke kernen van De Onlanden is van essentieel belang voor de otters en vele andere dieren.

Drie otters zwemmen in de Blauwvennen (noordwestelijke deel Onlanden) op 16 juni.

EVALUATIE

Positieve ontwikkelingen

Ook dit jaar is bevestigd dat de otterpopulatie in De Onlanden stabiel is. In alle monitoring gebieden zijn jongen waargenomen en hun aantal komt overeen met het aantal van de jaren ervoor. Ook sporenonderzoek laat zien dat het gebied even intensief wordt doorkruist als voorgaande jaren. Wel zijn er meer otters omgekomen dan tevoren.

Het gaat goed met de nieuwkomer de bever. Deze is deels geholpen door het bijplaatsen van een tweede individu, wat de kans op een familie vergroot. Maar de bever nadert zelf ook de grenzen van De Onlanden vanuit het Drentsche Aa gebied, via het Noord-Willemskanaal, het Paterswoldsemeer en het Elsburger Onland. Het is een kwestie van tijd tot we meerdere

beverfamilies in De Onlanden gaan zien. Hierbij is wel van belang dat er bij het beheer rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de bever: er moet genoeg opslag van wilg en berk kunnen ontstaan om het gebied nog aantrekkelijker te maken voor de bever. Het dier kan dan het beheer langzaam gaan overnemen. Niet alleen de bever zal daarvan profiteren. De bever is immers een eco-engineer en heeft veel positieve effecten op het ecosysteem van een gebied. Veel andere soorten zullen daarvan profiteren en de rijkdom van De Onlanden zal nog verder toenemen.

Zorgen

Ondanks deze positieve ontwikkeling zijn er ook zorgen. Er zijn dit jaar meer otters dan ooit tevoren omgekomen in en rond De Onlanden. Dit kan toeval zijn, maar er is nog wel het nodige te doen om dit te verbeteren. Er zijn een aantal knelpunten waar keer op keer otters omkomen en het is zaak om te kijken hoe we deze kunnen wegnemen. Op korte termijn kunnen we ervoor zorgen dat bestaande otterpassages en rasters op orde zijn. Maar er zijn meer maatregelen nodig om slachtoffers te voorkomen, zoals het plaatsen van rasters die de dieren naar de bestaande faunapassages leiden en het aanleggen van extra passages. Deze vragen meer tijd om te realiseren.

Dit jaar is er tijdens het beheer zo rigoureuus geschoond in een sloot in de Bolmert dat dieren het gebied gingen mijden, terwijl ze er voorheen veel gezien werden. Dit is een belangrijke leerervaring en het is belangrijk met elkaar in overleg te gaan hoe we dit soort maatregelen in de toekomst kunnen voorkomen. Beheer is noodzakelijk, maar het moet niet ten koste gaan van het leefgebied van dieren in een natuurgebied als De Onlanden.

Een andere zorg is de toenemende drukte in De Onlanden. Die zorgt er nu al voor dat de dieren zich in een bepaalde delen van het gebied al minder laten zien. Met de huidige verstedelijkingsopgave is de verwachting dat de recreatiedruk op De Onlanden alleen maar toe zal nemen. Voor de dieren is het echter belangrijk dat er rustgebieden blijven. Daarnaast is het belangrijk dat bezoekers van De Onlanden zich bewust zijn van mogelijke verstoring door mensen en honden. Duidelijke regels, goede communicatie en handhaving zijn hierbij belangrijk.

Deze otter ziet een vreemd voorwerp aan de boom hangen.

Optimalisatie van de waterberging

We moeten er zorg voor dragen dat het noordwestelijke deel van De Onlanden, waar de dieren zich nog wel overdag laten zien, rustig blijft. Dit gebied vormt de stille kern van De Onlanden en

dat moeten we zien te behouden. Helaas staat ook dit gebied onder druk: waterschap Noorderzijlvest en provincie Drenthe werken aan 'optimalisatie' van de waterberging. Dit betekent dat kaden moeten worden opgehoogd en nieuwe regelbare stuwen met bijbehorende infrastructuur worden geplaatst. Wanneer deze maatregelen worden gedaan in het kerngebied van de otter (zoals in de plannen werd gepresenteerd) zal dit negatieve gevolgen hebben voor het leefgebied van de dieren.

Daarnaast zal het kunstmatig verhogen van de waterstanden nadelige gevolgen hebben voor de bever. Hun holen en burchten zullen dan vaker en langer onderwater komen te staan, waardoor ze het gebied kunnen verlaten op zoek naar hogere gronden.

De Onlanden is een gebied met een buitengewone variatie van broedvogels en zoogdieren, die rechtsreeks samenhangt met de inrichting van het gebied. Er is genoeg variatie in habitats voor al deze soorten en we zien zowel bij de broedvogels als bij de zoogdieren waaronder de otter en bever een positieve trend. De kracht van De Onlanden is de soortenrijkdom. Het is aan ons om dit uit te blijven dragen en te beschermen.

DE CALUTRAGROEP

Zonder de vrijwilligers van de CaLutragroep konden we de otters en bevers in De Onlanden niet volgen en Stichting Natuurbelang De Onlanden is daar erg dankbaar voor. De volgende personen hebben aan de monitoring bijgedragen:

Theo Bus (vrijwilliger Staatsbosbeheer)

Sjoerd Geelink (vrijwilliger Staatsbosbeheer)

Michel Wijnhold (vrijwilliger Sovon, team Natuurbelang De Onlanden)

Virry Schaafsma (vrijwilliger Het Drentse Landschap en Natuurmonumenten)

Frank Kruk (beheerder Elsburger Onland)

Herman Sips (team Natuurbelang De Onlanden)

Sonja van der Wijk (vrijwilliger Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer)

Daarnaast willen we Wim van Boekel bedanken voor de vele informatie die we konden vinden in de uitgebreide otterrapporten van de voorgaande jaren, Michel Wijnhold voor het verzamelen en inzichtelijk maken van alle waarnemingen in De Onlanden, Cindy de Jonge-Stegink voor het inzichtelijk maken van het beverbeheerplan en het voorzien van extra informatie over de bever en Lieselot Smilde voor het controleren en optimaliseren van dit rapport.

* De rode zone staat voor gebieden waar de bever niet welkom is. Er is in opdracht van het waterschap Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en de provincie Drenthe en Groningen een beverbeheerplan opgesteld waarvoor onderzoek is gedaan welke gebieden in Groningen en Drenthe geschikt zijn voor de bever. Er zijn drie zones: "bever welkom", "bever groot risico" en "bever met aandacht." De Onlanden is "bever welkom" gebied. Dit beheerplan is in Noord-Nederland nodig omdat bevers, net als muskusratten, holen graven in dijken en kades. Op sommige plekken kunnen deze graafwerken voor grote problemen zorgen als er bijvoorbeeld zo'n dijk of kade doorbreekt.

LITERATUURLIJST

- Van Boekel, W. (2021). *Activity patterns of otters (Lutra lutra) in De Onlanden Nature Reserve*. The Netherlands. *Lutra* 64, 57-67.
- Van Boekel, W. (2016-2019). *Otterrapporten*. Peize: eigen beheer.
- Wijnhold, M. Broedvogels in De Onlanden in 2022
- <https://www.ark.eu/nieuws/2016/bever-belangrijk-de-natuur>
- <https://www.deonlanden.nl/waarnemingen/>

